

פר' דברים ("חזון"). תשע"א
נא לשמור על קדושת הגליון !

"זְכוּרֵנוּ מֵאֵיר"

פרשת השבוע

[עפ"י "לקט שיחות מוסר" (ח"ב) מאת מרן ראש הישיבה הג"ר אייזיק שר זצ"ל]

ותשובו ותבכו לפני ה'. רצון ה' שבגלל החורבן נתאבל ונתגעגע לקירבת-אלוקים. וע"י שנחוש שהוא אבינו החפץ בטובתנו ולפניו אנחנו בוכים, תתחזק האמונה בה'.

האבלות היא על חורבן הבית ועל החטאים שגרמו לזה, ועל ההסתר-פנים לעומת הקירבת-אלוקים במידה שהיתה מלפנים.

ויש לנו לצער ולייסר את עצמנו גם על צער השכינה וחילול כבודו בגויים באמרם איה אלוקיהם, ולחוש נזופים וכמנודים, ועלינו ליבוש ולהיכלם ממה שה' התרחק מעימנו.

ומאיך עלינו להרגיש קירבת-אלוקים מעצם הידיעה שהכל נעשה לטובתנו, ועוד ישוב וירחמנו בחסד-עולם.

במיוחד מוטלת על תלמידי-חכמים ותופשי-התורה, החובה להוסיף התבוננות באמונה ובחובות-הלבבות, כדי להגיע למדרגה זו להבין ולהרגיש מה חסר לנו לאחר חורבן המקדש וזהו מגדרי האבלות וחובתה.

בהפטרת השבוע

[משך חכמה" - מרן הג"ר מאיר שמחה הכהן ה"אור שמח" זצ"ל]

לא תוסיפו הביא מנחת שוא קטורת תועבה היא לי, לא אוכל און ועצרה. אמרו חז"ל, כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינו תענית, שהרי חלבנה ריחה רע וכו'. הרי שדבר הפחות מצד עצמו, כאשר הוא מעורב באגודה כללית הוא מתבשם ומועיל להוציא ריח ניחוח מן הסממנים האחרים.

ומאיך אמרו חז"ל, פיזור לרשעים נאה להן ונאה לעולם. ונראה לבאר, שאם כל אחד יש לו מדה פחותה, זה קמצן וזה בעל לשון הרע וזה בעל כעס, כשהם באגודה אחת אזי תומתק מרירותן ויתבשם כל אחד מחברו, הקמצן ילמד מהאחרים להיות נדיב לב, הכעסן ילמד מהאחרים לנוח מכעסו, וכיוצא בזה, אבל אם כולם מסכימים למדה רעה אחת א"כ כינוסם ואגודתם מחזקים אותם בדרכם הרעה. והנה ענין בית המקדש, הוא לאחד את כלליות ישראל ולבותיהם אל מקום אחד, ולכן היתה שם הנהגה נסית, כי הקשר הכללי בעם ישראל ראוי הוא להיות מושגח בהשגחה נסית, כי כולם יחד מעלים ריח ניחוח, זה ביראתו וזה בצדקתו וזה באהבתו לישראל וזה בנדיבותו וזה בתורתו. והנה מנחה אינה קריבה בשותפין רק יחיד, ובצבור באה מנחה, לפי שהציבור הוא בכלליותו כמו יחיד שהוא איש אחד, וכל אחד מועיל לחברו כמו שכל אבר מועיל לחברו.

לכן כיון שהפסידו מעלת האחדות וכל אחד רצה לבלוע לחברו והיו כקציני סדום ועמורה, א"כ כל אחד נבדל בפני עצמו, א"כ לא תוסיפו הביא מנחת שוא, [וכו']. לא אוכל און ועצרה, שיהיה אסיפה מאון, היינו שיסכימו כולם לתכונה אחת רעה, ובמקום ללמוד זה מזה ממעלתו וממדתו הטובה, למדו זה מזה מהחיסרון שיש בחברו וממדתו הרעה, וזהו שנאמר היו שריה כאילים וגו', ואמרו חז"ל [וכו'].

דברי חיזוק בעקבות האסון

[נאמר ב"כולל"]

האסון הנורא שקרה בשבוע שעבר בבאר-שבע, בהירצחו המבהיל של הרה"צ ר' אלעזר אביחצירא זצ"ל נזר השקדנים ומופלא בגמילות-חסדים, מחייב את כולנו להתעורר לתיקון-המעשים.

נאמר בפרשת-השבוע (א'-מ"ה): ותשובו ותבכו לפני ה', ולא שמע ה' בקולכם ולא האזין אליכם. ורש"י מפרש: כביכול עשיתם מדת רחמיו כאילו אכזרי.

כיון שהמנוח זצ"ל נשא בעול-ציבור האסון הוא ציבורי, [בנוסף לירידה המחרידה המשתקפת ממעשהו של הרוצח, אשר מחייבת חשבון-נפש ללא שום התחמקות], וברמב"ם הל' תענית: מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הצבור. [וכו']. ודבר זה מדרכי התשובה הוא. שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם הטו וגו'. וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם:

וממשיך הרמב"ם: אבל אם לא יזעקו ולא יריעו אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה. הרי זו דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים. ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה והלכתם עמי בקרי והלכתי גם אני עמכם בחמת קרי. כלומר כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו, אם תאמרו שהיא קרי אוסיף לכם חמת אותו קרי:

אכן ללא התבוננות בטיב-מעשינו לא נוכל להבחין בכל העניינים הצריכים תיקון, רש"י בפרשת-השבוע מלמדנו, נאמר (ב' ז') "כי ה' אלוקיך ברכך" ומפרש רש"י: לפיכך לא תכפו את טובתו להראות כאלו אתם עניים, אלא הראו עצמכם עשירים. עכ"ל רש"י - למדנו שאדם עושה פעולה זהה, אם כונתו להודות לה' ולעבדו הערף של מעשהו גבוה עד-מאוד, ואם כונתו להנאת-עצמו הרי מעשהו חסר-ערך או רע. ומש"כ רש"י "הראו עצמכם עשירים" בודאי אין כונתו לעשירות בממון רב, אלא כפי שאנו מבקשים "חיים של עושר וכבוד" שלא נהיה דחוקים בעוני ומושפלים בבזיון).

יגיעה בלימוד התורה הקדושה, יש לה השפעה מרכזית על כל הנהגתנו, על-ידה עולה האדם לדרגות גבוהות וזוכה לקנין חזק בנפשו, ובכחו להתגבר על היצר-הרע. בפרשת השבוע (א'-י"ד) אומר רש"י: "היה לכם להשיב, רבנו משה ממי נאה ללמוד ממך או מתלמידך, לא ממך שנצטערת עליה".

איך אפשרי להתחזק בלימוד התורה הק' ביגיעה, נאמר במשלי (ט' ו'-ל"א): אוזן שומעת תוכחת חיים, בקרב חכמים תלין. השפעתם של מוסרי-התורה גדולה היא וממנה תוצאות-חיים, כי כך היא תכונתו של האדם שהוא מושפע מדברים עד שניתן "לקחת" את האדם בדברים. בפרשת השבוע (א'-ט"ו) נאמר: "זאקה את ראשי שבטיכם וגו', ומפרש רש"י: משכתיים בדברים, אשריכם, על מי באתם להתמנות, על בני אברהם יצחק ויעקב, על בני אדם שנקראו אחים ורעים, חלק ונחלה וכל לשון חיבה.

בודאי יהיה הדבר לזכות אם יתעוררו להתכונן לימי הסליחות והרחמים, יותר מהשנה שעברה, אין המדובר בתפילות ובלמוד מוסר באוירה של "אלול", אלא לימוד והתבוננות בענייני תפילה תשובה ועבודת ה', כי אין ספק שכלל שהאדם מניע לימי "אלול" כשהוא מוכן יותר יוכל להגיע בס"ד לדרגה גבוהה יותר בתפילה ובהנהגה.

לקט הלכות - "שבת חזון" ו"תשעה באב"

"שבת חזון"

- א. יש שאין לובשים בגדי שבת ומחליפים רק את הכתונת (בגד זיעה), אבל רבים לובשים בגדי שבת ובגדים מכובסים.
- ב. מותר לרחוץ בצונן [ללא סבון] ראשו פניו ידיו ורגליו, ואם רגיל בכל ערב שבת בחמין - מותר בחמין. וכן מותרת טבילה בצונן למי שטובל בכל ערב שבת. ואם משתמש בסבון ללא כונה לתענוג [כגון להסיר זיעה] מותר.
- ג. מחליפים את מפות השולחנות ואת המגבות, אבל לא את הסדינים.
- ד. מותר לקצוץ את הציפרנים בערב שבת.
- ה. לאחר חצות (של שבת ערב ט' באב), יש להקל שמותר ללמוד בדברים האסורים בט' באב.
- ו. אין אומרים "צדקתך".

תשעה באב

כדאי הוא בית אלוקינו להתאבל עליו פעם אחת בשנה.

- א. אסור לרחוץ אפי' אצבע קטנה רחיצה של תענוג, אבל מותר לרחוץ כדי לנקות הגוף מלכלוך. [ויש מתירין ליטול ידים למנחה גם כשלא נתלכלכו]. וכן סיכה אסורה (וכגון: קרם לחות), ולצורך רפואה מותר.
- ב. מותר להדיח כלים. אבל יזהר שלא יסיח דעת מן האבלות.
- ג. לאחר צאת השבת, אומרים ברוך המבדיל וכו' וחולצין המנעלים [ורבים מחליפים לבגדי-חול], מדליקים אור מועט, מסירים את הפרוכת, ויושבים לארץ. מתפללים בנחת ודרך בכי, אומרים תתקבל קודם איכה, ושוב אין אומרים תתקבל עד מנחה.
- ד. חל במוצאי-שבת, מברכין "בורא מאורי האש" לאחר צאת השבת או לאחר תפלת שמונה עשרה. והבדלה עושים במוצאי ט' באב.
- ה. ימעט מכבודו והנאתו בכל מה שאפשר. ואם רגיל לישן על שני כרים יקח רק אחד, ויש נוהגים לישן על הארץ.
- ו. אין אומרים שלום ואפי' לא "צפרא טבא", ולעמי הארץ עונים בשפה רפה.
- ז. אין מכינים צרכי סעודה אלא לאחר חצות, ולצורך סעודת מצוה מותר.
- ח. אסור ללמוד אלא בדברים המעציבים את לבו, ומותר לומר מה שנכלל ב"סדר היום", (עי' סי' תקנ"ד סק"ז). ויש שאומרים בלילה כל סדר "קריאת שמע שעל המטה".
- ט. חולה שאין בו סכנה אינו מתענה מן הדין, אבל נהגו שאם אין לו צער גדול מתענה.
- י. לאחר חצות היום יושבין ע"ג כסא. [מחזירין הפרוכת, כן כתב בכף-החיים]. במנחה מניחין טלית ותפילין, ואומרים נחם [ואם לא אמרו אין מחזירים אותו], ויש משלימים לפני מנחה "שיר של יום" ופיטום הקטורת וכו'.
- יא. לא יטייל בשוק כדי שלא יבוא לידי שחוק וקלות ראש.
- יב. עד חצות נהגו להחמיר בכל מלאכה שיש בה שיהוי קצת, ולכן מאריכים בקינות [ולאחריהן קריאת איכה] כדי שעד שיצאו וילכו על הקברות יגיע זמן חצות ולא יבואו לעשות מלאכה קודם חצות.
- יג. י' באב עד חצות, אין אוכלים בשר [ותבשיל של בשר מותר] ואין שותים יין ואסורה נגינת כלי-שיר, וכן יש להחמיר שלא לרחוץ בחמין ולא לספר ולא לכבס.

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה.

פלפולא דאורייתא

בדין "בסיס למוקצה"

(א) בדין מפה המתקפלת, הפמ"ג חידש דרך מקום הנרות הוי בסיס, וכתב השעה"צ סי' ש"ט סקכ"ד שבמפה בודאי אין להחמיר וכמו שהוכיח הבית-מאיר מדברי רש"י (שבת דף מט.).

והנה ז"ל הבית-יוסף [אחר שהביא את לשון רש"י], כלומר דגיזין הללו לא להניחן על כיסוי הקדירה נתכוין, אלא להטמין הקדירה, הילכך ליכא למימר בהו נעשה בסיס לדבר האסור, כדשייד למימר במניח אבן על פי חבית או מעות על הכר. וז"ל הבית מאיר, ועיין בית יוסף וכו' והכי נמי במפה ממש כן הוא שאינו עשויה אלא לכסות השולחן, והנר שהניח עליה לא להניח על המפה נתכוון אלא להאיר על השולחן,

ולפי ביאורו של הבית-מאיר בדברי הבית-יוסף (וצריך בירור אם כל האחרונים נקטו כן), מש"כ רש"י "אין עשוי" קאי הן על הגיזין והן על כיסוי הקדירה, וקצת מדוקדק כן מדרש"י נקט בגיזין לשון רבים ובכיסוי לשון נקיבה והכא כתב "אין עשוי". וצ"ע.

והנה רעק"א (בתוסרעק"א פרק נוטל, הובא דף קכה:) פ' כונת רש"י כסברת בעה"מ השנייה [המובאת בר"ן], ולכ' צ"ע דהבעה"מ הלא כתב שמש"כ רש"י בענין ההוא אינו נכון (וצ"ע אם יתכן שכונתו לדברי רש"י בדף נא.).

והגר"נ קרליץ נסתפק ב"כנפים" של שולחן דאפשר דהו טפלים לשולחן, (אבל אין נר' לו כלל מצד שהשולחן נסמך על ה"כנפים"), ולכ' הנידון השני אפשר להשוות לדלת של ארון ומונח מוקצה על גב הארון שאין הדלת "בסיס".

ב הקשה הרשב"א (שבת דף נא.) על ר"ת אמאי נר הוי בסיס, ובבה"ל סי' רע"ט הביא תי' התו"ש דדוקא אם עושה מעשה סילוק בידיים, עוד הביא תי' הא"ר דדוקא אם יכול לנער מיד אזי מהני שדעתו לסלקו אח"כ, אבל נר של שמן אסור לנערו, והפמ"ג צידד דגם נר של חלב דכיון דהוא חובה א"א לנערו. [ויעו' ברשב"א ריש ביצה שכתב (לתרץ מפני הדחק) כע"ד הא"ר והפמ"ג ובצירוף הא דאינו יודע בודאי שהנר ייכבה בשבת, עיי"ש]. - ובבית-מאיר סי' ש"ט תי' דכיון שכל זמן שהשלהבת בעולם תהיה על הנר הוי בסיס אף שלא ימשך עד סוף השבת. ובחזו"א סי' מ"ח סק"ח צידד בדרך אחרת, דשאני היכא דזהו מקומו של המוקצה ובזה לא דיבר ר"ת. - ויתכן דלהחזו"א מגש של פמוטים אסור גם לר"ת אע"פ שגוי הסיר הפמוטים. וצ"ע. (והא נר' פשוט לכ' שאין דין מגש כדין מפה, דאע"ג שהטעם להנחת המגש הוא להגנת השולחן והמפה וכו', מ"מ מאחר והמגש מכובד נעשה כחלק מאופן העמדת הפמוטים).

כתב המשנ"ב דמסתברא דלא מהני לר"ת אלא שהיתה דעתו בבירור לסלק המוקצה אבל אם הניח בסתמא הוי בסיס.

ולכ' אפ"ל דדוקא כשמעצמו יישאר החפץ לכל השבת, אבל אם ספק כגון שיתכן שהשולחן יתפרק, או שודאי מצד עצמו לא ישאר אלא יעשה פעולה חדשה כגון שהשולחן ודאי יתפרק אבל ודאי שישים דבר-מה (מלמטה) כדי לתמוך בשולחן. והעירוני דהרי לר"ת הכל תלוי בהקצאה (כמבואר ב"ספר הישר" לר"ת בחלק השו"ת) וא"כ גם כהשולחן יתמוטט באמצע השבת הבעלים הקצוהו לכל השבת. וצ"ע.

איברא דלהתו"ש הנ"ל בעי' מעשה סילוק כדי להפקיע הבסיס, ולא תליא כלל בהמשכיות. וצ"ע. וגם לתי' הפמ"ג שם (דלא מהני דעתו לסלקו אלא ביכול לנערו מיד) מוכח דלא בעינן המשכיות לכל השבת.

ויל"ע כשצויה לגוי לסלק אבל אינו יודע אם יסלק, ובשלמא בדבר שמצד עצמו אינו רוצה בו ודאי מהני אבל כשצויה כך לגוי רק כדי שלא יהיה דין "בסיס" אבל עצם הדבר שהמוקצה מונח שם אינו בניגוד לרצונו. - (וכן יל"ע כשרוצה לנער המוקצה אבל יודע שעלול לשכוח לסלק).

ג הרעק"א (בתוסרעק"א פרק נוטל, הובא בדף קכה) הקשה סתירת דברי הר"ן, דבפרק במה טומנין הביא דברי הרז"ה דמוקצה העשוי לכיסוי לא עביד בסיס, ואילו בפרק נוטל הקשה אמאי בהניח אבן ע"ג חבית לית לה תורת כלי ומאי שנא מישב ע"ג חריות, וקושיא זו היא עפ"י שיטת המלחמות פרק כל הכלים [דפליג על הרז"ה שם שכתב לשיטתו ששם את האבן ע"ג חבית כדי לשמור את האבן, והרמב"ן דחה] דהניח האבן ע"ג חבית כדי דליהוי כיסוי לחבית. עכ"ד הרעק"א. - [ראיתי שציננו לריטב"א דף מט. דביאור ד' הרז"ה ששם את האבן ע"פ החבית גם לצורך כיסוי וגם לצורך שמירת האבן].

במשנ"ב סי' רנ"ט סק"ט וסי' שי"א סקכ"ט נקט כהרז"ה, וצ"ב ממש"כ סי' ש"ט
סק"ח דה"קרויה" נעשית בסיס לאבן, ואכן צ"ב איך יבאר הרז"ה הא דאבן
שבקרויה, ואולי י"ל דרק בשעת השאיבה האבן משמשת אבל בשאר הזמן הקרויה
משמרת אותה. ועוד צ"ב דבאבן ע"פ חבית הו"ל להמשנ"ב לפרש כתירוצו של
הרז"ה וצ"ע [ועי' ריטב"א הנ"ל]. ועי' תי' ה"כל בו" שהובא באורח"ש.

לענין ר' דב ב"ר שניאור זלמן ז"ל נלב"ע כ"ג מרחשון תש"ע ולענין מרת עדינה ב"ר בנימן ע"ה נלב"ע ט' כסלו תש"ע ולענין מרת גיטל ב"ר משה דוד נלב"ע י"ב טבת תשע"א ולענין ר'
אשר אלכסנדר ב"ר שלמה ישעיהו הלוי ז"ל נלב"ע כ' טבת תש"ע ולענין ר' אלימלך ב"ר שלום ז"ל נלב"ע כ"ו טבת תשס"ח ולענין ר' יהושע העשיל ב"ר ישעיהו הלוי ז"ל נלב"ע ל' שבט
תשס"ג ולענין ר' אברהם אהרן ב"ר אליעזר דוד ז"ל נלב"ע ו' ניסן תשס"ט ולענין הגי"ר אליעזר יעקב חיים בהג"ר ברוך יוסף נלב"ע י"ד ניסן תשע"א ולענין ר' שמואל יצחק ב"ר אליעזר
ז"ל נלב"ע י"ח אייר תשס"ט ולענין מרת מרים (מלייה) ב"ר יעקב הלוי ע"ה נלב"ע י"א סיון תשע"א

* * *

נא להעתיר בתפילה ולעורר רחמי שמים, לרפואת הרב רפאל מיכאל בן רייץ, ולרפואת האברך רפאל שמואל בן יפה. ובגרי חשיבת הק'
לרפוא"ש בתושח"י

e-mail

zichronmeir@shtaygen.co

יוצא לאור ע"י כולל "זכרון מאיר" – חניכי סלבודקה

מקום הלימוד: בית-המדרש סלבודקה – דרכי-אי"ש

רח' האדמ"ר מנור 16, זכרון-מאיר בני-ברק

טל. 050-4125547

מחברת למכתבים:

ת. ד. 557, בני-ברק 51104

Address for letters:

P. O. B. 557 Be'er Brak 51203 Israel

The bank's details for wire transfers

The first international bank of Israel Ltd.

Branch: pugi bank-brak no. 188

Branch address: 42, zeharon sh 45

Bank-branch 51511

Swift code: IZIL3333

Iban: IL 450521880000045120

Name: kollet zichron meir

מסמכת נטולת זכות יוקם קרנות" ג. ה. 722 קרנות נטולת (מסמכת) חת' סיון 11, ע"ד 58847488

שיעור בהלכות שבת מתקיים בס"ד במוצאי שבת קודש בשעה 10.30

הציבור מוזמן

השיעור בכולל קדימה, מתקיים בס"ד ביום ראשון בשעה 5.00.